

Oqaasiliortut ataatsimiinnerannit imaqarniliaq

Sumiiffik:	Ilimmarfimmi ataatsimiittarfik nr. 7
Ulloq:	17.03.2017
Nalunaaqutaq:	9:00-12:00
Oqaasiliortut peqataasut:	Mariia Simonsen, Mette L. Lyberth, Jens Danielsen, Niels-Henrik Lynge aamma Juaaka Lyberth
Oqaasileriffimmiit peqataasut:	Katti Frederiksen aamma Camilla Kleemann-Andersen
Allatsi:	Minik Jeremiassen
Ataatsimiinnerup normua:	2

Oqaluuserisat

1. Oqaluuserisassat akuerineqarnerat
2. Kingullermik imaqarniliap akuerineqarnera
3. Oqaasiliortut siulittaasuannik siulittaasullu tullianik, kiisalu Oqaasiliortut sinnerlugit Nunat Aqqinik Aalajangiisartunut ilaasortamik qinersineq
4. Oqaasileriffimmiit ilisimatitsissutit
5. Oqaasiliortunut saaffiginnissutit
 - 5.1. Atertut qinnutigineqartut Aatsi, Suli aamma Pindu
 - 5.2. MIO-mi taaguutit aamma autisme
 - 5.3. Sans, lugtesans, følesans, synssans, høresans aamma smagssans pillugit tusarniaanernit
 - 5.4. Selvstændighed politikkimut tunngatillugu kalaallisut qanoq taagorneqassava?
 - 5.5. Grævling aamma jærv kalaallisut
 - 5.6. Nunatta Atuagaateqarfiata taaguutit akuereqqusai
 - 5.7. Navianassutsimut ilisarnaatit taaguutaat
 - 5.8. Competence aamma færdighe kalaallisut
 - 5.9. RAL-imi atorfiit taaguutaat akuereqquneqartut
 - 5.10. Mistænkt aamma sigtet kalaallisut
6. Taasariaqartut allat
 - 6.1. Ataatsimeeqqinnissamut ulluliineq
 - 6.2. Oqaasiliortut suliaasa killiffiannik ilisimatitsineq
 - 6.3. Imaqarnilianik torersaaneq
 - 6.4. Ilaasortanit taasariaqartut allat

Imaqarniliaq

Niels-Henrik Lynge nutaartaammat ataatsimeeqataasut tamarmik ilisariteqqaarallarput. Oqaasiliortuni siulittaasup tullia Maria Simonsen ataatsimiinnermi aqutsisuuvoq.

1. Oqaluuserisassat akuerineqarnerat:
Oqaluuserisassat akuerineqarput.

2. Kingullermik ataatsimiinnermit imaqarniliap akuerineqarnera:
Kalaallit Nunaanni Eqqartuussisoqarfiit taaguutaat/aqqi sukumiinerusumik eqqartorneqartariaqarmata kingullermillu ataatsimiinnermi eqqartorluarneqanngimmata imaqarniliamit peerneqarput ataatsimeeqqinnissamullu oqaluusereqqitassanngortinneqarlutik. Taakku peerneqareermata imaqarniliaq akuerineqarpoq.

3. Oqaasiliortut siulittaasussaannik siulittaasullu tullissaanik, kiisalu Oqaasiliortut sinnerlugit Nunat Aqqinik Aalajangiisartunut ilaasortassamik qinersineq:

Bolatta M. Vahl, Oqaasiliortut siulittaasorisimasaat, ilaasortaanerminiit tunuarmat Niels-Henrik Lynge Naalakkersuisunit nutaatut toqqagaavoq.

Mariia Simonsen Oqaasiliortuni siulittaasunngorpoq.

Mette L. Lyberth Oqaasiliortuni siulittaasup tulliatut qinerneqarpoq.

Niels-Henrik Lynge Oqaasiliortut sinnerlugit Nunat Aqqinik Aalajangiisartunut ilaasortanngorpoq.

4. Oqaasileriffimmiit ilisimatitsissutit:
Ilisimatitsissutit bilagitaat quppernemi kingullerniipput.

Ilisimatitsissutini ilaanngitsut Oqaasiliortuniit apeqqutigineqartut:

- Oqaasileriffiup KNR-imi kalaallisut pikkorissaasarnissaa, ilisimatitsissutini siornatigut eqqaaneqareersoq, sumut killippa?

KNR-imi sulisunik kalaallisut pikkorissaasalernissaq Oqaasileriffiup KNR-illu isumaqatigiissutigisimagaluarpaat, kisianni sulisut kalaallisut allattagaasa misissornerisa kingorna paasinarsisimavoq KNR nammineerluni atorfinitsitsiguni pitsaanerussasoq. Tamanna pillugu KNR Oqaasileriffillu naapeqatigeeqqissapput, tamatumalu kingorna qanoq ingerlariaqqittoqassanersoq paasinarsissaaq.

- Oqaasiliortut suliarisartagaasa avammut saqqummiunneqartarnissaannut tunngasut:

Oqaasiliortut suliarisartagaat Oqaasileriffiup nittartagaanut imaqarniliannngorlugit ilineqartarput aamma taaguutit akuerisaat Oqaasileriffiup katersaanut ilanngunneqartarput avammullu tusagassiutitigut saqqummiunneqassanatik. Oqaasiliortut suliamik saqqummiunneqartarnissaannut periarfissat taakkartugaat ilaatigut makkuupput:

- Facebookimi Oqaasileriffiup quppernerani taaguutinik akuerisanik saqqummiussineq.

- Tusagassiutinut nalunaaruteqarneq.

Tamatununga tunngatillugu Oqaasiliortuni siulittaasunngortup Mariiap oqaatigaa Oqaasiliortuni taaguutit akuerisat tusagassiorfinnut nalunaarutigineqartarnissaat ileqqusariaqaraluartoq.

Oqaasiliortut suliarisartagaasa saqqummiunneqartarnissaannut atatillugu Oqaasileriffik Oqaasiliortuniit ataatsimeeqqinnissamut kommunikationsstrategimik siunnersuusioqquneqarpoq.

5. Oqaasiliortunut saaffiginnissutit:

5.1. Atertut qinnutigineqartut:

- Suli:

Qinnutigineqartoq atseeriaatsimut naapertuutinngimmat akuerineqanngilaq. Suli kalaallisut oqaaseeraallunilu (= stadig) oqaluummumut nagguiuvoq (= at arbejde) aamma aterinnittussamut ittoorutaasinnaammat atseeriaatsimut naapertuutsinneqanngilaq.

- Aatsi:

Atertut qinnutigineqartoq atermit Hansimeersoq akuerineqarpoq. Hansimik atillit Aatsimik taaneqartarnerat nalinginnaasuvoq.

- Pindu:

Kalaallisut oqaasiunanilu, atiunanilu isumaqanngimmat Danmarkimut qinnutigeqquneqassaaq. Oqaasiliortut akuersitinneqarniarpata akuerisaareersoq Bendo atorneqassaaq. Bendo atermit Benediktemeersuuvoq.

5.2. MIO-mi taaguutit:

Oqaasiliortut 2016-imi novembarip 24-anni ataatsimeereernerisa kingorna 'seksualiserende adfærd'-ip 'seksualiserende sprog'-illu kalaallisoortaanni oqaaseq 'ingasaassilluni' ilaassanersoq MIO-mut tusarniaassutigineqarmat qisuariartoqanngilaq, taamaakkaluartoq Oqaasiliortut aalajangerput ilanngunneqassanngitsoq.

seksualiserende adfærd	kinguaassiuutinut atoqatigiinnermullu sammisumik pissusilersorneq
seksualiserende sprog	kinguaassiuutinut atoqatigiinnermullu sammisumik oqaatsinik atuineq

Taaguutit taakku saniatigut taaguutinik allanittaaq Oqaasiliortut akuerisaqarput:

børnesagkyndig	meeqqat pillugit ilisimasalik	MIO-miit 'meeqqat pillugit paasisimasalik' Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu peqqussummi §34-mi atorneqarsimammat akuereqqugaluaaraat Oqaasiliortut 2016-imi juunip 17-anni akuerisimasartik atorneqassasoq aalajangiusimavaat.
diagnose	nappaammik/innarluummik suussusiliineq	nappaammik/innarluummik suussusiliineq atorneqartassasoq aalajangiunneqarpoq. 'nappaatip suussusianik paasinnineq' (Oqaasersiuut, 2012), 'nappaammik suussusiliineq' (Perorsaanermi taaguutsit, 2003) aamma 'nappaatip suussusersinera, nappaatip suussusianik aalajangiineq' (Peqqinnissaqarfanni

		taaguusersuutit, 2005) atorneqartussatut siunnersuutigineqarsimagaluartut MIO-miit erseqqissaatigineqarpoq nappaat kisimi suussusersineqarneq ajortoq aammali innarluut suussusersineqarsinnaasoq.
offer	eqqugaasoq	2016-imi juunip 17-anni Oqaasiliortut taaguut 'pinerluttuliornermi eqqugaasoq' akuerereeraallu MIO-miit erseqqissaatigineqarpoq pinerluttuliornerinnarmi eqqugaasoqarneq ajortoq, assersuutigineqarpoq ajunaarnermit aamma eqqugaasoqarsinnaasoq. Taamaammat pisariillisaaneq eqqarsaatigalugu eqqugaasoq akuerineqarpoq. Oqaaseqatigiinni atorneqarnerata suna pineqarnersoq ersersittassavaa.

- blotter, 'Nalikkaaminik takoqqusaartartoq' (Oqaasersiuut, 2012) aamma 'imminut nittarsaalluni tissartartoq' (Perorsaanerme taaguutsit, 2003) siunnersuutaasimapput, kisianni taakku arlaannaalluunniit MIO-p ima tunngavilersuilluni atorusunngilai: "Nalikkaat kisimik nittarsaaneqarneq ajorput. Aamma tissattarnermut kisimi tunnganngilaq." MIO-mi ulluinnarni atortagartik una akuereqqullugu siunnersuutigaat: imminut nittarsaattartoq.

Ataatsimiinnissamut tullermut 'blotter'-ip kalaallisut taaguusernissaa kinguartippaat. Ilaatigut ataatsimiinnermi taaguutissaqqissutut eqqaaneqartoq tassaavoq: kinguaassiuutiminik allanut nittaassisartoq/takutitsisartoq.

Autisme:

Oqaluuserisassaq MIO-mi taaguutinut ilaanngikkaluartuq Oqaasiliortuni siulittaasumiit oqaluuserisassatut siunnersuutigineqarmat eqqartorneqassaaq. Tassa tusagassiorfinni autismep autistillu kukkusumik (autistertut) atorneqartarnerat nalinginnaavoq Oqaasiliortuniillu eqqartorneqartariaqarsorinarluni.

Perorsaanerme taaguutsini 2003-mi saqqummersuni taaguut Oqaasiliortuniit akuerisatut allassimasoq tassaavoq: autisme (avammut matoqqaneq).

- autisme

Autisme atorneqassaaq (avammut matoqqaneq) peerlugu.

- autist

Autist aalajangiiffigineqanngilaq ataatsimeeqqinnissamulli kinguartinneqarluni.

Ataatsimiinnermi matumani autistip qanoq taaneqartarnissaanik eqqartuisoqarpoq: autistiuvoq,

autismeqarpoq aamma autissemik innarluuteqarpoq, kiisalu erseqqissaatigineqarpoq 'autisterpoq' atorneqassanngitsoq.

- autistisk

Ataatsimiinnermi matumani eqqartorneqanngilaq.

5.3. Sans, lugtesans, følesans, synssans, høresans aamma smagssans:

Ataatsimiinnermi kingullermi aalajangiunneqartut inunnut aalajangersimasunut

tusarniaassutigineqarsimapput, taakkulu tusarniaavigineqartut isumaqataanerminnik ilisimatitsipput.

Taaguutit kingullermik ataatsimiinnermi akuerineqartut tassaapput:

sans, malugissut

de fem sanser, malugissutit tallimat

lugtesans, naamassut

følesans, malugissut

synssans, isigissut

høresans, tusaassut

smagssans, susunnimut malugissut

5.4. Selvtændighed:

Immikkoortoq taanna ataatsimiinnermi matumani eqqartorneqarani ataatsimeeqqinnissamut

kinguartinneqarpoq. Oqaasileriffik peqquneqarpoq Naalakkersuisoqarfiup taaguutit atortarsimasai

katersussagai ataatsimeeqqinnermilu bilagitut Oqaasiliortunut tunniutissagai.

5.5. Grævling aamma jærv:

Ukiut ingerlaneranni ordbogini atuakkanilu grævlingi jærvilu assigiinngitsunik

taaguuserneqartarsimapput (skema quppernerup tullianiittoq takuuk).

Kleinschmidtip atuakkiamini "uumasunik"-imi 1863-imeersumi qappik kukiffaajoorlu

immikkoortilluinnarlugit taaguuserlugillu allaatigisimavai Schultz-Lorentzenilli ordbogiliaata

kingorna jærvip Kleinschmidtip kukiffaajuumik taasaata qappimmik taaneqartalersimanera

takuneqarsinnaavoq.

Naggueqatitta ordbogii misissoraanni qappik (qapvik/qavvik) jærvimut/wolverinemut

taaguutitoqaasimasoq qularnanngilaq:

Inupiat Eskimo Dictionary (1970) - Webster & Zibell:

wolverine, qapvik, qavvik

Taamaakkaluartorli kalaallit taagueriaasitoqaat tunngavigalugit Kleinschmidt assigalugu

Oqaasiliortut ima aalajangerput:

jærv, kukiffaajooq

grævling, qappik

	grævling	jærv
<i>uumasunik</i>	qappik	kukiffaajooq
S. Kleinschmidt (1863)		
<i>Den Grønlandske Ordbog</i>	qappik	

S. Kleinschmidt (1871)		
<i>Dansk-Grønlandsk tolk</i>	qappik	
C. Ryberg (1891)		
<i>Dansk Grønlandsk Ordbog</i>	qappik	
Kjer & Rasmussen (1893)		
<i>Den Grønlandske Ordbog</i>	qappik (Labrador)	qappik (Alaska)
Schultz-Lorentzen (1926)		kukiffaajooq
<i>Dansk Grønlandsk Ordbog</i> (1960)	qappik	kukiffaajooq
<i>Ordbogi kalaallisuumiit</i> <i>qallunaatumut</i> (1977)		qappik
<i>Oqaatsit</i> (2002)		qappik
<i>Ordbogen</i> (2003)	grævlingi	qappik
<i>Oqaasersiuut</i> (2012)	grævlingi	qappik

5.6. Nunatta Atuagaateqarfiata taaguutit akuereqqusai:

Piffissakinneq pissutigalugu taaguutinit 29-usunit ataasiinnaq eqqartorneqarluni angumerineqartoq tassaavoq:

ekstremssport, timersuut sapiisernertalik

5.7. Navianassutsimut ilisarnaatit taaguutaat:

Ataatsimeeqqinnissamut kinguartinneqarpoq.

5.8. Kompetence aamma færdighed kalaallisut:

Ataatsimeeqqinnissamut kinguartinneqarpoq.

5.9. RAL-imi atorfiit taaguutaat akuereqquneqartut:

Ataatsimeeqqinnissamut kinguartinneqarpoq.

5.10. Mistænkt aamma sigtet kalaallisut:

Ataatsimeeqqinnissamut kinguartinneqarpoq.

6. Taasariaqartut allat:

a. Ataatsimeeqqinnissamut ulluliineq:

Sapaatip akunnerani 17-imi (24.-28. april) ataatsimiittoqaqqissaaq.

b. Oqaasiliortut suliassaasa killiffiannik ilisimatitsineq:

Oqaasiliortunut pappialanngorlugu tunniunneqarpoq.

c. Imaqarnilianik torersaaneq:

Angumerineqanngilaq, kisianni imaqarniliaasimasunik torersaaneq suli ingerlavoq.

Imaqarniliaasimasuni suut sammineqarsimanersut imaqarniliap saqqaanut takujuminarsarlugit iluarsaanneqarput.

d. Ilaasortanit taasariaqartut allat:

Ataatsimeeqqinnissami Oqaasiliortut suliassaat siulliullugit sammineqassasut Juaakap siunnersuutigaa, tamannalu akuersissutigineqarpoq.

Oqaasiliortut

Allatsi

Mariia Simonsen, siulittaasoq

Minik Jeremiassen

Jens Danielsen

Mette L. Lyberth

Juaaka Lyberth

Niels-Henrik Lynge

Oqaasileriffimmit paasisutissat

1. Nutserusiornissamat atatillugu atorfinitsitsivugut marlunnik. Tikaajaat nutserusiornermi suleqataalersussaamat taartissarilerpaa Camilla Kleemann-Andersen, taanna inuit aqqinik avammullu nittarsaassisarnermik suliaqassaaq. Atorfinitsitap aapparivaa taaguusersuuserinermik ataqatigiissaarillunilu ineriartortitsinermi sullissisuusussaq Maren Louise Brandt, taanna 29.marts sulilissaaq. Nutserusiornissaq projektitut immikkut ingerlanneqassaaq immikkut kontoqarluni, tassa Oqaasileriffik aningaasaliiffigineqanngilaq, suliaasarli una Oqaasileriffiup ineriartortissimasaanik tunngaveqartoq sprogteknologiimi sulisutta suleqataaffigissavaat aqullugulu. Maajip qaammataani nutserusiorlutik suleqatigiit ataatsimeereerpata pilersaarut sukumiinerusooq nassiunneqarumaarpoq. Suliaq ukiunik tallimanik Namm.Oqartussanit aningaasaliiffigineqarpoq.
2. Oqaasileriffik allagarsisaqattaaleqqavoq Ordbogit app-ikkut aaneqarsinnaajunnaarsimanerinek. Tamanna pillugu Ilinniuserfik allaffigaarput nalunaarfigalugu kalaallisuumiit tuluttuumut ordbogissamat upernaap tungaani atulertussamat ikkussinnaallutigu. Tamanna piviusunngortinniarlugu Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfimmut saaffiginnissaagut aningaasartuutissai matususersinnaaneraat. Kalaallisuumiit tuluttuumut ordbogissaq University of Chicago peqatigalugu suliaavoq National Science Foundationimillu aningaasaligaalluni.
3. Inuusuttut Paasiniaasut (Unge Forskere) pississani ukunani ingerlanneqassaaq:
7. Apriili Sisimiuni
10.apriili Aasianni
15.apriili Qaqortumi kiisalu
17.apriili Nuummi
Pikkorissaasuussaaq Peter Juel Henrichsen, maangaanniit Camilla Kleemann-Andersen angalanerni peqataassooq GU-qarfinnilu Oqaasileriffiup sprogteknologiimik suliai assigiinngitsut nittarsaallugit (inuusuttut oqaatsitigut ikiuutunik qanoq atuisinnaanerinek ilitsersuullugit).
4. Killiffilersuutit naammassiartuaarpavut, aamma apriilip qaammataani allannermi malittarisassanik ulluinnarni atuisut pingaartumik ilinniartitsinermi suliallit tusarniaavigineqarlutillu aggersarneqarumaarput. Taakkua suleqatigalugit atoruminartuunissaa qulakkeerniarneqassaaq kingornalu naqitertinneqarluni.
5. Oqaasileriffik Ilisimatusarfiup pisortaanit saaffigineqarpoq ilinniartunik kalaallisut oqaatsinik pikkorissarnissamik periarfissiisoqartalernissaa pillugu suleqatigiissinnaanissamik ujartuisoq.
6. Nittartakkamat tunngasut Camillap tiguai. Nittartakkamat tunngatillugu maani illoqarfimmi programmørimik pissarsiniarsarivugut.

Inuss.inuull.

Katti Frederiksen

Apeqqtissaqassagaluarussi aamma kfre@oqaasileriffik.gl-imut allaannarsinnaavusi :)